

חי

אדם בונה ביתו בדם ויגע
מלילו ויומו
ובסופה עזה, ממש בן רגע
הוא חרב, כן, חרב עולמו.

עוד שנה ועוד שנה
הזמן הוא גלגל ענק
ומחר עוד יום שממרומיו
נדאה למרחק.

מעגל נפתח בכל שנה
ומעגל נסלח בכל שנה
ואם דבר לא השתנה
מחר ודאי נשחק.
מעלה כשזה טוב
ולא נורא כשמטה, אם זה רע –
תמיד יש עוד ברירה –
הזמן הוא כמו גלגל ענק.

אדם אוהב תמיד בתום ולהט
ביומו ולילו
פתאום כמו רוח פרא לא נודעת
נעלם, נעלם חלומו.

עוד שנה ועוד שנה
הזמן הוא גלגל ענק
ומחר עוד יום שממרומיו
נדאה למרחק.

(שמרית אור)

לפני שנה, באזכרה לחי

ישבתי בסלון של בית משפחת קלומיטי...

לא זוכרת מה היה.

פתאום קלטתי שניב הגיע לגיל שלנו (פלוס מינוס) כאשר הפכנו להיות קבוצה, חבורה חבר'ה כיתה ח' זה היה?

מאוסף של יחידים הפכנו להיות קבוצה

בצופים, התחלנו את מסענו לעבר ההבטחה, אל השכבה הבוגרת

התלהבנו מזה שאנחנו מכירים וחברים של ילדים מכיתות אחרות

התחילו לדבר עלינו כעל שכבת ההמשך בצופים, קיבלנו יותר אחריות

התחלנו לדבר על משימות הבטחה, על הגשמה

התחלנו להחליט דברים לבד

הצופים הפכו לחלק הרבה יותר מלא בחיינו, לא רק שלישי ושבת

יום שני יש הרקדה

יום שישי יום עבודה

בימים אחרים סתם יש אנשים בצופים, תורני פינת החי

במגרש הגדול משחקים כדורסל, אולי כדורגל

יש עניין

באותה שנה, כיתה ח' התחילו להכשיר את השדה שליד הברזייה
שדה הקוצים (שכל שנה מישוהו קיבל במשימת הבטחה להפוך לגינה)

אמרו שמקימים אנדרטה
הייתה התרגשות, היה בלבול, אנדרטה בצופים?
נראה כמשהו עצוב אבל חשוב, ועדיין זה מקום שמשחקים בו ילדים.
אפשר יהיה לעשות שם פעולות?
אנחנו היינו שכבת ח', היינו מגובשים, בעניינים
רצינו לבוא לערב הראשון לחניכת האנדרטה
אבל לא הרשו לנו, זה היה ערב לכיתות ט' ומעלה כולל בוגרים
אין כניסה לשכבה הצעירה.
כמה רצינו לבוא

באותה שנה יצא גם הסרט בלוז לחופש הגדול (סוף כיתה ח')
הלכנו לראות את הסרט
היו לנו חברים בכיתה י"ב, הם יצאו חיוורים
התפתח ביניהם דיון על מוות, הם ניסו להסביר לנו שאנחנו לא מבינים בכלל את הסרט
שאנחנו קטנים מדי
אין לנו מחשבות על הצבא, על הפחד מהמוות
יכול להיות שהם צדקו
אני כבר לא זוכרת מה חשבנו
היינו מלאי מוטיבציה
רצינו לתרום כמה שיותר.

כולנו רצינו להדריך, להיות פעילים
האמנו ב"אני ואתה נשנה את העולם"
עמדנו על שלנו, רצנו להפגנות נגד כהנא
עשינו חונכות אצל בתיה והפסנתר
הדרכנו,
התווכחנו שעות,

ערכנו הצבעות (הרוב קובע)

אחד מהויכוחים הזכורים ביותר היה אם אפשר להצביע בלי חאקי, משמע מי שלא הגיע עם
חאקי לפעולה יכול להצביע ולהשפיע? הייתה לנו בעיה להחליט כי לא כולם היו עם חאקי
ולכן האם ההצבעה של להצביע בלי חאקי יכולה להעלות להצבעה אם אין חאקי...
ויכוחים ברומו של עולם...

בעודי יושבת בסלון, נזכרתי בנו, חברי שכבת עמרי בילדותנו, אותם חברים שממשיכים
להגיע כל שנה לאזכרה של חי. וחשבתי עליכם האחיינים ניב עידן ואפיק, שלושה שנולדו
ל"מסורת" כזו.. שכל שנה נפגשים בערב אצל סבא וסבתא שלכם ולמחרת הולכים לבית
הקברות להתפלל ולשים פרח ליד הקבר. חשבתי על השנים שאנחנו מלווים אתכם, חלקנו
מגיעים, לא ממש מדברים ומלווים אתכם בהתבגרותכם.
אחרי אותו ערב בינואר 2007, חזרתי הביתה, מלאת מחשבות, חודש הסתובבתי עם התמונה
שלכם בסלון (בתוך ראשי) וזיכרונות ומחשבות הציפו אותי. נזכרתי במכתב שדני הוכברג,
המדריך שלנו מכיתה י"ב כתב לאחר ששמע על נפילת חי: "...ומדי פעם גם בלי להתכוון
יופיע הבחור שכבר אף פעם לא יגדל, שהאידיאלים שלו לא ישחקו והוא אף פעם לא יגיע
לאוניברסיטה או לבית משלו או לסתם חברים שמחכים..." פתאום קלטתי כמה המשפט הזה

נכון, מצמרר אמיתי, בזמנו לא הבנתי איך יכול להיות שהאידיאלים ישחקו (הייתי צעירה) לא האמנתי שנרד מהרצון לשנות את העולם ולקבלו כמו שהוא וחי נשאר במקום הזה, צעיר לנצח...

המחשבות לא עזבוני והחלטתי שאנחנו (החברים של חי מהצופים) חייבים לספר, לדבר. לספר מי היה חי וכמה אנחנו מתגעגעים וגם מודים לסבא וסבתא שלכם תמי ושמואל על שהם פותחים עבורנו את הבית. כמה אנחנו מודים למשפחה הקטנה שלכם, מירי, עמנואל ניב, עידן, אפיק על שאתם נותנים לנו לבוא לחזק ולהתחזק.. לא משנה כמה זמן לא ביקרנו או מה אמרנו אם בכלל.

החוברת הזו הופקה בהמון אהבה. לא היה מישהו שלא רצה לקחת בה חלק, למרות שלא היה לנו קל לחזור למקום הכואב הזה של אובדן חבר.

אורנה (גרנות) כתבה שיר כשהיינו בכיתה ח', זה היה שיר ששרנו בפסטיבל (וגם הפסדנו, אבל הרווחנו דברים אחרים) ממרחק השנים הוא מקבל יותר משמעות ומתקשר לי מאוד להפקת הספר:

שיר על העבר / אורנה גרנות

רצינו לקחת אוויר
רצינו לכתוב איזה שיר
שיר נחמד וחרישי
שנוכל לשיר באופן אישי
למלאך שבשמיים
לסירה על פני המים
לזה שיצר את העולם
ולאדם הפשוט מכולם

שיר על העבר
שיר על ההווה
שיר יפה על מה שיהיה
מה שרוצים שיתגשם
שיר שקט שאין לו שם

ניסינו בחלומות
להאמין במשאלות
להרים את העיניים
להביט אל השמיים
להבין שאסור לוותר
שהמחר יהיה טוב יותר
רצינו לקחת אוויר
ניסינו לכתוב איזה שיר

שיר על העבר
שיר על ההווה
שיר יפה על מה שיהיה
מה שרוצים שיתגשם
שיר שקט שאין לו שם

אז אנחנו ממשיכים מאיפה שסיימנו בחוברת
שהפקנו לפני חמש עשרה שנה
יש דברים שרציתי לומר
ואינם נענים לי
המילים שבחרתי אינן
הטובות מכולן
עמוקים מן הים הסודות
שאינם מובנים לי
שאולי לא אבין
לא אבין לעולם.

אך בכל הדרכים מעולם
לא אבדה לי דרכינו
וגם אם לפעמים
סערו מסביב הרוחות
ואהבתי אותך והיה לנו טוב
טוב עד גדותינו
והיה לנו רע
ואהבתי אותך לא פחות.

(יענקל'ה רוטבליט)

מקווים שנמשיך עוד שנים רבות לצעוד יחד
ולומר לכם כמה אנחנו אוהבים ומחזקים, גם
אם אנחנו לא תמיד שם.

תמי

אני לא יודע מה לכתוב.

עברו כל כך הרבה שנים, וחי נפקד מפני השטח של מחשבותיי.

אולי ראוי שכך. מה לו ולרשימות לסופר, דאגות ועצבים בפקק? אם כבר מת, אז למה שגם יסבול מכל זה?

חי נמצא עמוק בפנים. כל מה שנשאר על פני השטח, חשוף לאיתני הטבע, נשחק קצת כל יום. בליטות מתעגלות, סדק מתרחב עד שנופלת חתיכה. לא חי – הוא מוגן. שמור כפי שהיה. כפי שאני זוכר שהיה.

אני לא יודע מה לכתוב, אבל יש לי רעיון. אעקוף את "יודע" ואחבר את העט ישר לתת-מודע. בלי לחשוב. לתת לאסוציאציות לצוץ ולעלות. נבירה ארכיאולוגית בתל-חי כשבידי עט חפירה בלבד.

שירים.

My Lovely Man של הרד הוט צ'ילי פפרז.
I used to shout across the room
to you
and you'd come dancin' like a fool
איזה חדר ואיזה בטיח. שיר על אינטימיות שמעולם לא הייתה לי עם חי.
אבל כל פעם שאני שומע אותו, נצבט לי הלב. כשחי מת, הצטערתי שלא הכרתי אותו יותר.

"הייה לי חבר הייה לי אח" – שרנו בערב הזיכרון לזכרו. אני שומע "במקום שאליו אני הולך..." , ואני נמצא באולם הגדול. יושב צפוף צפוף עם חברי הטובים ביותר, פחות אחד, ועצוב לי נורא.

בנות.

תמיד צחקנו על חי שהוא "הולך עם הבנות". היום אני מבין שקינאנו בו. שאולי הוא מבין, מה לעזאזל הולך שם. כי לנו – זה בטוח – לא היה מושג.

הוא כפת מעולה והלך לצבא יותר קרבי מרובנו. הוא פשוט היה מפותח יותר רגשית.

M.A.S.H

יום שלישי, וחי בחופשה מהקו בלבנון. הוא מרים לי טלפון. יוצאים לשתות בירה. מדברים על צבא, מה נעשה אחרי שנשתחרר, מה נלמד. הוא יוצא עם מישהי. הוא מעשן. לא ידעתי שהוא מעשן – הרבה דברים לא ידעתי. זאת הייתה הפעם היחידה, שככה, דיברנו שנינו מהלב. מחר הוא עולה חזרה.

שבת אחר הצהריים.

תמי מתקשרת לשאול אם שמעתי מחי. היא דואגת, כי מאז שעלה, עוד לא התקשר. ובדר"כ הוא מתקשר. לא יודע. לא שמעתי ממנו, אבל בטח אין לו זמן, או שהקווים נפלו. את יודעת איך זה בצבא.

תמי ושמואל.

יושבים ארבעתנו ב"אבותינו הגאליים" בפאריז. שעה, אוכלים נקניקיות ומדברים מסביב. בשולחן לידינו, חמש נשים מבוגרות, דופקות את הראש ושרות בקולי קולות.

אחת מהם מספרת לנו את הסיפור – לפני
שנים, נהרג בן של אחת מהן בתאונת
דרכים. מאז, כל שנה, הן לוקחות אותה
להשתכר.

אנחנו מביטים אחד בשני בהבנה,
ומתחילים לדבר על הכל – הכאב, החור
שבלב, געגועים, משפחה ושכבת עמרי. גם
אנחנו כבר שיכורים, אבל לא שרים בכלל.

ברושים.

כשנחנכה פינת ההנצחה בצופים, גיגי שתל
ברושים צעירים בגובה מטר.
כל ערב יום הזיכרון, אני מביט אליהם
מלמטה ומפנים איך הזמן עובר.

עפר

החלטתי לכתוב אליך ישר, כנראה ככה יותר קל לי...

19-7-07

הי חי,

אני חייבת לשבח את תמי על היוזמה המבורכת הזאת לתת לנו צ'אנס לעזוב את כל הבלגאן היומיומי ולחשוב קצת על מה שהיה מתוך הפרספקטיבה של 15 שנה אחורה... זה קצת מצחיק לכתוב על מה שהיה כל כך מזמן כשבזיכרון זה ממש פה, אתמול... נכון שבדרך השתחררנו, למדנו, טיילנו, התחתנו, נולדו לנו ילדים, עברנו בתים-הכל נכון, אבל בלב, בפנים, הזמן לפעמים, פשוט עוצר.

במהלך כל השנים האלה, יצא לי לחשוב עליך לא מעט. אם אני מנסה לחשוב מתי – אין זמן קבוע שזה קורה. בטח בימי זיכרון, ובטח כשעוברים ליד מקומות שקשורים אליך, לצופים לזמנים שהיינו ביחד. אבל דווקא המקרים הקטנים, היומיומיים הם ששומרים עליך כל כך חי בתוך הלב.

לפני כמה זמן הכנתי עוגיות מרנג ונזכרתי מה עוללנו למטבח של אמא שלך בימי הקיץ הארוכים והחמים... וזה מדהים איך פתאום עולים זיכרונות וריחות. אחת לתקופה אתה מופיע אצלי בחלום. מדהים לראות אותך, כמו שהיית, משחק עם הילדים שלי, מבקר אצלנו בבית, וכשאני מתפלאת – איך זה יכול להיות, אתה אומר, אני פשוט פה. מדהים איך בכזאת קלות אתה פשוט מופיע. ומהחלומות האלה אני לא רוצה להתעורר, אני רוצה שימשיכו עוד קצת, רק עוד רגע כי ברור לי שתכף זה נגמר... ואני שמחה שלפחות שם אתה נמצא איתנו, שם אתה חי.

חי, אני יודעת שאתה איתנו, עם כולנו ביחד ועם כל אחד מאיתנו בדרך שהוא בחר לעצמו. ודווקא היום, ובכל הזדמנות כשאני חושבת עליך, אני נזכרת ומשמרת את הביחד שהיה ואת החיבור האמיתי שלי, שלנו של כולנו – בינינו ואיתך.

חי, אני מודה לך על הזיכרונות הנעימים, על הזמנים הכיפים שהיו לנו יחד – על הערבים שבילינו אצל שני בבית, על הטיולים של אחרי הצהריים בשדות, על ההקפצות שתמיד עשית כשכבר יכולת לנהוג ואנחנו עוד לא.

אני מודה לך על החיוך והתמיכה בימים הקשים שהיו לי במחנה 80, כשהיית שם קרן אור מחייכת וחיובית בתוך הצבא הקר והמנוכר.

אני מודה על כך שהייתה לי את הזכות להיות חלק בחייך.

אני מתנצלת ומצטערת על הרגעים שהיו קצת פחות נעימים, ואני כואבת את ההפסד הגדול של המשפחה הקטנה שלי שלא זכו להכיר אותך.

ושתדע, אתה נמצא תמיד איתי.

עמוק בלב במקום שהזמן פשוט עוצר

אוהבת ומתגעגעת

"ילד מת תמיד נשאר ילד,
גם אם היה מבוגר. הוא
הולך ונסוג אחור במשקפת
הזמן. הוא הולך ואוזל.....

אתה מדפדף באלבום
מהסוף לכיוון ההתחלה.
שם היה גבר, חיל
ועכשיו בתמונה אחרונה

הוא נשאר לעד תינוק
בן שבוע. מכוסה שמיכה
ואור של אהבה."
(רעיה הרניק)

המחשבות על חי, ומותו, משתנות אצלי,
עם ההתבגרות, השינויים, ההרכב
המשפחתי...

מציפות באור את האמונות, האמיתות,
מסמנות את מה שחשוב באמת.
בגיל 19 הייתה האמונה ב"צבא", ב"נתינה",
ב"תרומה" זו שקיבלה זרקור של אור,
שהעלה הרבה מאד סימני שאלה ומשבר
אמון לא קטן..

בגיל 34, ההורות היא זו שמקבלת את
הזרקור, המחשבות על אובדן של ילד
ואהבה כל כך גדולה.
היום, חי בשבילי, הוא תמי ושמואל – עם
הכאב, הזיכרון וההורות.
הורות ומודל להורות, כלפי, כלפינו –
החברים של חי.

הבית שתמיד פתוח אלינו, הקבלה, האהבה
המעורבות והעניין.

ודווקא הידיעה, שתמיד נתקבל, באהבה, גם
אם לא באנו כבר זמן מה, היא לפעמים כל
כך כואבת....

הו ילד עבר זמן
נסעת לחפש רחוק מכאן
ואני מחכה לך

הו ילד שלי בעולם
ציפור אדם כמו כולם
מחפש את האופק

כל מטוס שטס בשמיים
כל כוכב מאיר בעיניים
מזכיר לי אותך
נחליאלי לפני הגשם
צרצרים בשעות הערב
תמיד יחכו לך

הו ילד כששקט
אני יושבת במרפסת לנגן
מנגינות געגוע

הו ילד תשתדל
להגיע לכאן מהר
ככה אני מבקשת בשקט

כל מטוס שטס בשמיים
כל כוכב מאיר בעיניים
מזכיר לי אותך
נחליאלי לפני הגשם
צרצרים בשעות הערב
תמיד יחכו לך

(לאה שבת)

אתמול בערב נסעתי לתמי ושמואל עם רונה שעוד לא בת שנתיים, וסיפרתי לה שנוסעים לחברים של אמא. ניסיתי ללמד אותה להגיד "תמי" ו"שמואל", וחשבתי לעצמי מתי אספר לה על חי, ואולי יותר מזה חשבתי מה אספר לה על חי. כבר מזמן עברו יותר שנים בלי חי מאשר כמות השנים שאני הכרתי את חי, וכבר הרבה שנים שההכרות שלי עם חי ושמירה על זכרוננו נעשית דרך תמי ושמואל, דרך החברים, דרך הזיכרונות.

בדרכי האפר ובחולות, חי ניסה ללמד אותי לנהוג בהילוכים – ולא הייתי תלמידה קלה. עד היום, אני נזכרת איך הוא צחק עלי, ודבק במשימה.

הכרות עם רונית, מי שהייתה חברה שלו תקופה מסוימת, זמן לא רב לפני שנהרג. רונית, אחר כך למדה שנה מעלי בלימודים ומדי פעם הייתה מביאה לי מחברות וספרים והיינו קצת מדברות ובצורה משונה הרגשתי שוב קרובה אליו. לא מזמן פגשתי את רונית ברחוב (היום קוראים לה רוני). למרות השנים, למרות ההכרות הקצרה שלהם כזוג, עדיין רואה אותו, איתה, ביחד. הוא היה גאה, מאושר שיש לו חברה. ואני כל כך שמחתי שהכיר לי אותה.

הפאזל – בחופשתו האחרונה מהצבא, חי בא לבקר אותי. במקרה, זה היה שבוע שהייתי בבית בחופשה מהצבא. ישבתי אז בבית והכנתי פאזל של "מורדילו" – חי מיד

נזכרת בכל מיני אירועים עם חי, ומעלה חיוך ודמעה. נסיעה לסיני – כל הטיול התווכחנו, אני אפילו לא זוכרת על מה. לא ויכוחים רציניים, אבל זוכרת ויכוחים. ביום האחרון שלנו בסיני, חלקנו נסענו הביתה וחלק החליטו להמשיך לשארם לצלול, חי ביניהם. אני זוכרת את הבנים נכנסים לחושה שלנו, על החוף בדהאב להיפרד. כמה רגעים אחרי שהם יצאו מהחושה הבחנו שחי שכח את המצלמה שלו – יצאתי מהחושה, ורצתי אחריהם, לפני שיעלו למונית בלי המצלמה – ריצה קצרה אך לא קלה בחום (ובעיקר בכושר הלקוי שלי). זוכרת שנכנסתי חזרה לחושה כולם צחקו, איך למרות שבוע הויכוחים בינינו אני זו שרצתי לתת לו את המצלמה.

שיעורי נהיגה בחולות בכרכור – פרדס חנה. לא ידעתי לנהוג עם הילוכים, ובפסח (זוכרת שחיפשנו פיתות ולא מצות עם חומוס) נסענו לבקר את ורד בצבא בשטח. שם,

הסרט האחרון שחי ראה... ואצלי בראש
נשארה החידה איך בחרנו דווקא בסרט
הזה... חי הקפיץ אותי הביתה ורציתי לשתף
אותו בתקופה הלא פשוטה שעברה עלי, אבל
היינו עייפים וחלטתי לדחות לפעם אחרת.
לא דיברתי איתו אחרי אותו ערב, למחרת
הוא כבר חזר ללבנון... וארבעה ימים מאוחר
יותר נהרג. במשך השנים כתבתי לו מכתבים,
מספרת לו קצת על מה שקורה כאן איתנו
ועל הגעגועים.

ומה אספר לרונה ולאיתי על חי? מה אספר
לכם ניב, עידן ואפיק?
שחי נמצא איתי במחשבות, שלמרות ש
15 שנה נשמע המון, זה זמן שכנראה נספר
אחרת, שהייתי רוצה שיהיה כאן איתנו,
שיכיר אותנו גדולים כאלו (לפחות בגיל),
שיכיר אתכם. כמה שהוא חסר...

מאיה

התיישב לעזור לי במשימה של הפאזל שהכיל
500 חלקים. ימים ספורים אחר כך, כשחי
נהרג, הפאזל עוד היה אצלי על הרצפה של
הסלון. לא רציתי לפרק אותו, ולכן דחפתי
אותו תחת הארון במטבח – בחריץ בין
הארון לרצפה. שנים הפאזל נשאר שם.
כשעברתי בית, הדבקתי את הפאזל על
קרטון ולקחתי אותו איתי, יודעת שיום אחד
אמסגר אותו ואתלה. לא מצאתי את הכוחות
לגעת בפאזל ולשנות את צורתו על ידי
מסגור והפאזל, כמו שהוא, עבר איתי 6 בתים
– עכשיו במעבר האחרון שקרה לפני שבועות
ספורים, הפאזל לצערי החל להתפרק... אבל
התמונה שלי ושל חי יושבים בסלון ומרכיבים
את הפאזל נשארת וחוזרת ומפתיעה כל פעם
מחדש.

באותו אחר הצהריים (של הפאזל), חי ואני
נסענו לבקר את גלעד, שאז שירת בנתניה
וקיבל מספר שעות חופש. יצאנו שלושתנו
לראות את הסרט "המוהיקני האחרון" – זהו

"עוד אילו זיכרונות יש לי?
בואו זיכרונות בבקשה, רק בלי
להתקיף, בזה אחר זה,
בשורה עורפית, או באיזה סדר צורני
משלכם.

אני לא אגיד לכם איך לבוא

ארחו לי לחברה, היו נעימים"

(גבריאלה אלישע)

אני מתיישבת לכתוב, מצד אחד אני מרגישה נטולת זיכרונות ומצד שני מלאת זיכרונות ופרטים על התקופה, על החברים צבא ועוד.

אני מוצאת את עצמי מלאה באהבה לקבוצה, לחברים ולסמלים (כמו הצופים) ולכל מה שחי אהב וסימל לפני ואחרי מותו.

ואי אפשר בלי הערכה ותודה לתמי שמואל ומירי שחיבקו, חיברו ונתנו לי הזדמנות להכיר משפחה כל כך מיוחדת, חמה ואוהבת

וזיכרון קטן

ביום שמש בהיר בחג הפסח, בעודי מאמנת קבוצת נחל, פתאום, ללא שום התראה מוקדמת הגיעו חי ומאיה לבקר אותי.

כמה כבוד הרגשתי. כמה שמחתי להראות להם וקצת להשוויץ במה שאני עושה. חי הכיר כמובן את הפלוגה וכמה מהחבר'ה שעזמו הייתי וכך בשכנועים די מעטים נתן לי אומץ לבקש שחרור לזמן קצר. (הרי בינינו אפשר להמשיך להתאמן גם בלעדי....) וכך המראנו שלושתנו לכיוון המרכז, באוטו של חי (יותר נכון של שמואל), עם מוסיקה והרבה שמחה. אני במדים, הם באזרחי, וכמובן שאי אפשר בלי לאכול משהו בדרך... אז עצרנו בחבצלת לאיזה חומוס, והזמן להזכירכם פסח (לא שזה משנה להרבה מאיתנו), בכל אופן אני נהגתי עוד כמנהג אבי ושמרתי כשרות חי ומאיה הזמינו חומוס ופיתות לשולחן, אני ניסיתי עוד להיות צדיקה. אח"כ המשכנו לטייל קצת לכיוון הים והביתה. הספונטאניות השמחה אהבת החיים אלו הזיכרונות החזקים שנשמרו אצלי מחי.

שוויצריה של המזרח התיכון.

דרום לבנון הוא אחד מהאזורים היפים ביותר אותם אני מכיר. שלוחות והרים מכוסים ביערות וצמחיה עבותה. נהרות ובקעות עמוקים החוצים את הנוף והופכים אותו לייחודי כל כך. כפרים קטנים ופסטורליים הממוקמים לאורך כבישים צרים, תמונות שכאילו נגזרו מתוך מדריך טיולים.

אם הייתי לובש אזרחי וצופה על כל זה אני משוכנע כי הייתי נהנה עד מאד, אך היכרותי עם מוצב "עיישיה", הממוקם במרכזו של אותו אזור, היה בזמן שירותי הקרבי מספר חודשים לאחר שאבדתי חבר יקר שנהרג קרוב כל כך למוצב זה. ההבדל התהומי בין "אירוע" בו נהרגים ונפצעים חיילים ובין שגרת היומיום בנוף הקסום הזה קשה לתיאור.

"חי התנדב לצאת למבצע למרות שלא היה זה מתפקידו והוא לא נדרש לכך" כך טען כל לוחם וקצין שפגשתי במוצב. "היה צורך לצאת עם כוח רכוב באופן מיידי וחי לא היסס וקפץ לתא הנהג של הנגמ"ש".

ישבתי בחמ"ל והסתכלתי על הכיסאות, יכולתי לדמיין את חי יושב על אותם כסאות ומחייך חיוך גדול, צוחק עם הסובבים אותו ומטפל במסירות בכל המוטל עליו. כך אני זוכר את חי, חברה'מן אמיתי שמשתדל ליהנות מהחיים גם במצבים קשים.

בכל פעולה שביצעתי באותו מוצב יכולתי לדמיין את חי לידי. בהכנת הרק"מ למארב, בתדריכים ואפילו בארוחות. הנקודה הקשה ביותר הייתה להתבונן משיפולי שלוחת "עיישיה" לעבר מוצב "ברוש", מקום שתאם בצורה מושלמת את אותו תיאור פסטורלי אך בעיני הוא היה מקום שנוא, המקום שבו נקטעו חייו של אדם עדין חם ואמיתי.

ח. יש דברים שאני לא זוכרת בכלל, ויש כאלו שאני זוכרת קצת יותר. אני רוצה לספר לכם על חי שאני זוכרת מאתמול.

מסיבה אצל מירי גוטרמן בערב. כולנו, או לפחות רובנו, בשישי שבת בבית. אני זוכרת טלפון. ואז מהומה – קטנה שמתגברת. ואז שמועות – חי נפצע, נהרג. מעורפל לי קצת.

עצב גדול. הלוויה, הרבה דיבורים ובכי. איך ממשיכים? ושגרת הצבא קוראת בחזרה.

הייתי מדריכת חי"ר כשחי נהרג. ואח"כ יצאתי לקורס קצינות. בשיבוצים הסופיים סיפרו לי שאהיה בצנחנים. ביקשתי שיעבירו אותי לנח"ל – לחטיבה של חי. שאלו למה, וספרתי על חבר שלי חי שנהרג. רציתי להיות קרובה אליו ולהכיר אותו בצבא. בצבא כולנו קצת שונים. הרגשתי שלא הכרתי אותו מספיק. ושם אני אהיה מוקפת בחברים שלו, וכך יותר קרובה אליו.

הגעתי לחטיבה. היינו אז בבית ליד ואני זוכרת שחיפשתי את התיק אירועים. את התיק על ההיתקלות של חי. אני זוכרת אותי קוראת אותו. ואני זוכרת בחור שאמר לי שהוא היה המ"מ בהיתקלות. לביא. מיד התחברנו. משהו משותף וחזק. הרבה שתיקות ודיבור בלי מילים.

הגעתי לגדוד 931 – הגדוד של חי. נכנסתי לאוהל מ"פ של יוני ואני רואה את התמונה של חי מאחורי השולחן שלו. ואני קופאת. זה פתאום הכה בי. הלב שלי בוכה. זה לא פייר. איך זה קורה. כעסתי על לביא. ואח"כ כבר לא.

היום אני לא זוכרת הרבה. אני מרגישה יותר קרובה לתמי ושמואל מאשר הייתי עם חי. התבגרתי, צמחתי והיום כאמא אני מוקירה ומעריצה. על החוזק והכוח שאתם נותנים לי. על זה שאתם שם בשביל להזכיר לי. על זה שאתם לא נותנים לו למות אצלי. תודה רבה על החברות

בהמון אהבה,

מיכל

אחרי שמיכל העלתה את הזיכרונות על הנייר, היא החליטה לשתף את לביא בדבריה. היא שלחה לו מייל על מנת לשתפו, תגובתו לא איחרה לבוא:

הי מותק,
יש לך יכולת לכתוב ולהעביר מסר בצורה מאוד חדה וברורה – לכל מילה יש משמעות גדולה ריגשת אותי מאוד, את חברה יקרה שלי ותמיד אהיה כאן או שם עבורך אבל תמיד ולעולם אזכור את הנסיבות האיומות שגרמו לנו להתחבר אני חי את זה יום יום ולעולם לא אשכח את הרגע שבו שיגרת מבצע הפכה להיות לגיהנום בוער, רגע בו חיי השתנו לעד ולעולם לא אהיה אותו אדם תמיד בעיני עצמי אהיה המ"מ שלא החזיר את כל הלוחמים שלו שלמים ובריאים הביתה ועם זה אני חי כל הזמן.

אוהב,
לביא

הלב נצבט ובגרון מחנק
והדמעות יורדות להן כמו גשם
ולא רואים דבר מרוב אבק
ומי יודע איך בכלל לגשת.

רוחות קרות הביתה נכנסות
אמת מרה טופחת על פנינו
ובאויר שתיקה קשה מנשוא
וערפל בזויות עינינו

כל כך קשה לכתוב דמעות
קשה לשאת את הדממה
כל כך קשה לשיר דמעות
ומי יתננו נחמה

וצל גדול יושב ממש מולך
ענן שחור עוטף את הרקיע
וטלטלה אוחזת את כולך
אתה הולך, הולך ולא מגיע.

שרק נמצא כוחות להתגבר
שרק נמצא מילים בתוך האלם
המון מילים רוצות להאמר
וכל מילה בתוך דמעה נמהלת.

כל כך קשה

(אילן גולדהירש)

האמת שחשבתי כבר לא לכתוב
מה כבר אפשר לכתוב אחרי כל כך הרבה שנים?

לא נעים להודות אבל הזיכרון כבר התעמעם לו כאילו לכל התמונות והסיפורים נוסף אבק סמיק.

נשאר רק שבריר של חיוך ...
צדודית של פרצוף שעליו מרוח ציור אינדיאני (סמל לקבוצה, שכבה, מי כבר זוכר) חי וכמה
בנות בשירת מורל אדירה וקולו צווח עד שמיים ...
לבוש מדי צופים ובמבט קשוח מנהל מסדר בשבט ...
או לבוש כליצן ופאה אדומה ענקית על ראשו (פורים) ...

אולי זה הזמן שמטשטש ומשכיח או אולי זו הדרך להתמודד עם הכאב הקיים במחשבה
שעולה בי ללא הרף – מה אם לא הייתי מקבל את אותו טלפון בלילה במוצב שהודיעו לי
שחי נהרג, מה אם חי היה עוד איתנו ?
איזה טיול הוא היה עושה אחרי הצבא?
מה היה לומד?
במי היה בוחר להתאהב?
ואני לא אמשיך כי שוב זה יותר מידי כואב.

אז כן נתתי קצת לשכחה להיות סם מרגיע אבל זה לא ממש מצליח; הזיכרון של חי צרוב בי
כאותם זיכרונות ילדות שאתה לא מבין למה דווקא אותם אתה נושא איתך לכל מקום, כאלה

שלו רוב אין להם התחלה וסוף, יש רק רגע שנשאר לעולם.

אחד כזה, אם אני לא מערבב סיפורים, מתחיל בצהרי היום; חזרנו מהים שי ואני, וחשבנו איך ממשיכים הלאה אולי טיול? כמה טלפונים ואחר הצהריים אנחנו – חי, שי ואני באוטו של אבא של חי בדרך דרומה.

האמת היא שכמו תמיד התוכנית גובשה בדרך ותמיד היה מקום לשינויים. מכיוון שיצאנו די מאוחר (אני חושב שחיכינו לשמואל שיחזור מהעבודה) הגענו לערד די מאוחר בלילה והחלטנו ללכת לישון בסוף הטיילת. זרקנו שקי שינה והלכנו לישון וחושך מסביב. בבוקר, כשקמנו, גילינו מול איזה נוף מדהים ישנו כל הלילה.

את המשך הטיול אני לא זוכר אבל את הלילה הזה בערד והזריחה שבאה איתנו אני לא יכול לשכוח.

היינו שם שלושה על קצה ההר – חי שי ואני

אם חי היה איתנו עכשיו זה היה רגע שהוא בטוח גם היה נושא עימו.

אבל האמת היא שלא רק עצב וכאב יש לי.

יש לי גם הרבה אושר ושמחה שחלקתי והכרתי וצחקתי עם חי.

בדרך כלל לא נוח לי לכתוב ולספר יותר מדי, אבל הפעם הרגשתי שאני רוצה. למרות זאת, לא הצלחתי להושיב את עצמי במסגרת לוחות הזמן הנדיבים שתמי הציבה, ורק לאחר שכבר עבר הזמן והגענו להארכה הצלחתי להושיב את עצמי.

חשבתי אם לכתוב על הטיול לערד ומדבר יהודה, שארגנו ככה ספונטני מהיום למחר, עם שינה באוהל בערד כדי לראות את הזריחה, בשבסוף רק גדי וחי היו מספיק ספונטניים בשביל באמת לצאת לטיול. אבל לא הצלחתי להזכר ממש בפרטים ואפילו באיזה נחל טיילנו, רק שהיה ממש כיף כשהיינו עוד לפני צבא אבל כבר עם רשיון נהיגה וחופש לעשות מה שאנחנו רוצים עם הזמן, בלי מגבלות לימודים/ילדים/עבודה/הוסף ככל האפשר.

החלק שזכור אצלי הכי טוב הוא הלילה שבו נודע לי שחי נפל. אני זוכר שהייתי במשמרת בצבא ושמעתי בחדשות שהיה אירוע בעישייה, זה היה בערך בשמונה וחצי בערב ועוד לא אמרו אם יש הרוגים. ידעתי שחי צריך להיות שם בחמ"ל ורציתי לוודא שהכל בסדר. לא היה קל להתקשר למוצב חודר בלבנון, ומהמוצב שהייתי בו ברמת הגולן היו עוד כמה קשיים לעבור. בימים שלפני הפלאפונים, כשאפילו קוים אזוריים למוצבים לא היו קיימים, הדרך העיקרית ליצור קשר הייתה באמצעות מכשירי הקשר. אבל המוצב שהייתי בו, קרוב לחמת-גדר, היה בעמק בלי קליטה ולא היה סיכוי להגיע משם לגזרת לבנון באמצעות הקשר. למרות שלא האמנתי שאצליח לעבור כל כך הרבה מרכזיות ומרכזניות שמהם היה צריך לבקש

טובה כדי לקבל קו, החלטתי בכל זאת לנסות. הצלחתי להגיע בטלפון נל"ן מהמוצב למוצב השכן ומשם למפקדה, ובעזרת קצת קשרים עם המרכזנית קיבלתי קו חוץ. לא היה קו ישיר למוצבים בתוך לבנון, אבל זכרתי קצת את הטלפונים של המרכזיות בגזרה המזרחית של לבנון, וככה התקשרתי לכמה חטיבות עד שמצאתי אחת שידעה לחבר אותי דרך נל"ן לחמ"ל של עישייה. השעה הייתה עשר בלילה בערך, וחי לא ענה לי. ידעתי שהוא בדרך כלל היה עושה את המשמרות של הלילה, אבל משהו אחר ענה לי, כנראה אחד הסמב"צים האחרים. שאלתי אותו אם אפשר לדבר עם חי, מתוך מחשבה שחי בטח לידו בחמ"ל. שמעתי בקול שלו שקשה לו לדבר, והוא אמר שאי אפשר. ידעתי שחי גם היה אחראי על סידורי השמירה במוצב, כמו שעשה רוב הזמן במחלקה שלו, אז הנחתי שאם הוא לא נמצא במשמרת בטח יש רשימה מסודרת ורשום מתי הוא יהיה במשמרת שוב. חשבתי שאולי בגלל הבלאגן אחרי האירוע זה לא כל כך מסודר באותו ערב, אבל אם זה כך חי צריך להיות ער והסמב"צ בחמ"ל בטח יכול לקרוא לו או להעביר אליו את השיחה לחדר אוכל או לחדר אחר שבו בטח היה מסדר את השמירות, ע"י חיבור פלאגים במרכזיה. אבל הוא אמר שהוא לא יכול להעביר את השיחה. שאלתי מתי חי צריך לעלות למשמרת והוא לא היה יכול לענות לי, הרגשתי איך הקול שלו נתקע בגרון. בסוף הוא אמר שהוא לא יודע.

באותו רגע הבנתי שכנראה חי היה באירוע הזה. הבנתי שהוא כנראה נהרג. אם הוא היה רק פצוע, אפילו אם פונה במסוק לבית

חולים הסמב"צ בטח היה יודע את זה ולא הייתה לו בעיה להגיד את זה. אם חי לא היה באירוע הוא בטח היה יודע למצוא אותו או להגיד מתי הוא יהיה שוב בחמ"ל. השארתי קצת מקום לתקווה, אבל ידעתי שכנראה לא יהיו בשורות טובות.

בחצות וחצי בערך גלעד התקשר ואמר לי שחי נהרג.

יש לי רק זכרונות טובים מחי. לא פעם חשבתי שאם בכל התמונות שנשארו הוא תמיד נראה מחייך, זה בגלל שבחרו את התמונות היפות יותר. עכשיו כשאספנו עוד ועוד תמונות הבנתי סופית את מה שתמיד חשבתי – הוא פשוט תמיד חייך!

שי מנדל

הי חתול צ'שייר
אל תביט לאחור
כי מה שנשאר
מלמולים של יזכור
אבנים שיני שחוקך
מפוזרים על מצווה כצוואה

עליזה עליזה
כמה גדלת
החיים השתנו ביום שנפלת
לעולם אחר
בו לשם אין משמעות יותר

עליזה עליזה
מבטך לאחור
הדמעה שיבשה והדברים שנזכור
בעולם אחר
השפן לא עוצר

(עופר ניבי 1994)

ואמרתי לו מה קרה. כל מה שרציתי זה לעוף למטה לתל אביב, להיות עם תמי ושמואל, ליד כולם. אז הוא שיחרר אותי לשבוע. בינתיים ירדתי למטה לבונקר ושכבתי במיטה וחשבתי. חי נהרג. בלבנון. ממוצב החרמון רואים את הגזרה המרכזית עם משקפת טובה, ואת המזרחית אפילו בלי. וחשבתי לעצמי איזה זבל אני עם האסטמה שלי, הרי בעצמי רציתי להיות חי"ר. ואני יושב כאן למעלה וחי כבר לא למטה. הזיכרון הכי מוקדם שלי עם חי הוא מסוכות בכיתה ג'. חי הגיע חדש לשכונה ואיכשהו התחברנו. אולי כי אני בעצמי הייתי מחוץ למעגל, מן עולה חדש. יחד עם שמואל ואבא שלי בנינו סוכה מאחורי הבית שלהם, שהיה אז ברחוב פאדובה. חי ואני בילינו הרבה בסוכה הזאת. זה היה ממש חלומי. שם ואז, בילדות, נרקם קשר בינינו, אבל כמו הרבה קשרים כאלה, עם הזמן הוא נחלש. עם זאת, תמיד שמרנו על ידידות, כבוד הדדי וגם קריצה – אולי בזכות רגעי חסד משותפים אלו. וככה אני אזכור אותו תמיד. כמו ילד, מלא שמחת חיים, נדיב, רגיש ויפה.

אריאל

זה כמעט בלתי אפשרי לכתוב על חי ממרחק 15 שנה בלי לבוא בחשבון עם עצמי. אבל אני אנסה. עד לפני שנתיים (וחצי) עוד הייתה התמונה של חי תלויה אצלי בדירה – זאת שהוא במדים עם האצבע למעלה על רקע עצים (במחנה שמונים?). פעמים רבות שאלו אותי מי זה. עדיין יש לי את התמונה אבל היא כבר לא תלויה על הקיר. פשוט כבר קשה לי מדי לראות אותו עדיין מביט בי, ככה, עם חצי חיוך מונה ליזה ואצבע למעלה, כאילו הוא עומד לומר לי משהו, ואף פעם לא אומר. במשך השנים הקפדתי לבקר בפינת הזיכרון בצופים, גם אחרי שנסעתי לניו-יורק לעשות דוקטורט. ובכל פעם מחדש זה מאוד טעון, כבר בשער הכניסה לשבט. אחר כך הפנייה ימינה ואז מתגלה האבן השחורה. לוחטת כמו אש בקיץ, קרה ולחה בחורף. אני מעביר את האצבעות על השם שלו ומנסה להרגיש על פני השטח את מה שבפנים. בשבילי, חי עדיין שם, עם הרבה זיכרונות שממאנים להתפוגג. כשחי נהרג הייתי במוצב החרמון. נדמה לי שגלעד התקשר. תיכף נתקפתי חולשה והרגשתי איום ונורא. המפקד שלי שאל

הגיגים

לצערי, לא הכרתי מספיק את חי. אפילו כשהדרכנו ביחד באותו צוות ח' והשתתפנו באותן פעולות שכבה.

ככה זה כשיש הרבה "חבר'ה" – נוצרות קבוצות אינטימיות בתוך ההמון. חי היה מ"דוד ילין" ואני מ"מגן".

חי היה בכיתה אחרת בתיכון ממני והיו לנו מעט חברים משותפים (בעיקר מירי גוטרמן). מאז שמת – אני מרגישה שהתקרבותי אליו יותר ואני לומדת עליו דברים חדשים בכל שנה. אף פעם לא דיברתי אתכם, בני המשפחה, עד שמת – עקב הטרגדיה נוצרה לי ולרבים ההזדמנות להכיר את משפחת קלומיטי – האוהבת, הסובלנית, נעימת ההליכות ומסבירת הפנים. וזה כמובן מתעצם למולה.

אני מניחה שנעימות ההליכות של חי והעדינות שאפיינה אותו, צמחו על רקע אורחות המשפחה וההתנהלות בבית. תכונות אלה, כפי שכבר נכתב, קרבו אותו למעגל הבנות דווקא ונדמה לי שהבנים קינאו.

היום בטח היינו מכנות אותו "גבר רגיש" וזו כמובן מחמאה אדירה. בדיעבד זה היה אפילו קצת מוזר שדווקא חי יהיה מהקרביים ביותר. אני זוכרת שההישג הזה שלו גרם לו להיות מאושר.

כשחי עוד היה עימנו עוד רשמו עבודות בכתב יד, לא היה לנו אימייל!! לא ידענו עוד מה זה אינטרנט... חייגו באסימונים (אולי אפילו בטלכרט), לאף אחד לא היה טלפון נייד. ואנחנו בסה"כ מודל שנות השבעים, לא כאלה "טיכו".

למרות שזה לא היה כ"כ מזמן – לי זה נדמה מאוד רחוק והעולם היום מאוד שונה. מניין השנים שעברו דומה למניין שנותיו של חי בלכתו – אנחנו היום בני 34. חי היה בן 19. חלפו 15 שנה.

ועדיין, למרות שהתפתחנו עם חיינו לכל מיני כיוונים, הקמנו משפחות, למדנו תארים, חלקנו אפילו שניים ושלישיים, התפזרנו על פני הגלובוס ושבנו, יש חוט מקשר. נפגשים לפעמים רק כל כמה חודשים, לפעמים אפילו לא מדברים בטלפון. יש הרבה חברים נוספים שצברנו לאורך השנים. חיים את ה"יום-יום". ועדיין, לכולנו זיכרונות משותפים – חלקם פשוטים חלקם קשים. חלקם שמחים ועצובים. וחי והוא חלק בלתי נפרד מזה.

כשאנחנו נפגשים בפורום רחב, תמיד צפים ועולים הזיכרונות. אני זוכרת את חי בריקוד הבנים בפורים בכיתה י"ב בליהוקה של ליאת – הוא היה מזהיר! אני זוכרת אותו "עושה מורל" – קשה להאמין שזו השפה שבה דיברנו פעם... תמי טוענת, שכתבתי לה לצבא, שהבאנו לחי גלידה בסגול-לבן לגיוס כי הוא בכלל התגייס לגבעתי.

אני זוכרת אותו חניך מצטיין בסיום הטירונות. אני זוכרת את החיוך שלו.

תמי ושמואל, מירי ועמנואל, ניב עידן ואפיק היקרים, אני אתכם, בליבי, גם אם לפעמים לא בנוכחותי.

עינת צור (שיין)

אני אכן נעלם לפעמים.

חשבתי וכתבתי, ומחקתי ושיניתי, והגעתי למסקנה שאני מגיע אליה מקרים רבות – אם אין לי משהו מספיק חכם לומר, אני פשוט לא אומר.

אהבתי את חי, ואת שמחת החיים שהייתה לו. החברות עם חי שינתה אותי / שיפרה אותי כאדם. אני מאמין שחי שינה את כולנו בחייו, ועל אחת כמה וכמה במותו. חי תמיד יישאר כמי שהזכיר לי גם בחייו וגם במותו שלחיים יש משמעות גדולה יותר משיגרת היום (בית ספר, צבא, עבודה...), שאפשר להשפיע, ושנחנו יותר חזקים מכפי שנחנו נראים.

אורי קרת

חי

תמיד נראה לי מוזר לבקר את תמי ושמואל. לא ברור אם אנחנו באמת עוזרים להם או רק זורים עוד מלח על הפצעים. ולי זה היה מוזר עוד יותר. שהרי לא הייתי קרוב אל חי. הזיכרון האחרון שלי ממנו הוא שהלכנו יחד לסרט "הנזירות בלז" ברמת גן. ולפני זה – לא זוכר. אני זוכר כמעט את כל המילים של השירים ששמעתי מגיל 4 בערך, והרבה מאוד דברים אחרים. אבל הזיכרון לא עובד לפי הזמנה.

נראה לי שבתור נער ואפילו מבוגר ללא ילדים ממש קשה להבין כמה מאמץ ואהבה דרושים כדי לגדל ילד וכמה חרדה יש ברעיון שיקרה לו משהו רע. פשוט מדחיקים את הרעיון רוב הזמן, ומקווים לטוב. רק לפני כמה ימים ישבתי עם ערן בני באמבטיה וצחקנו והשפרצנו מים אחד על השני, הוא צחק כמו שרק ילד קטן יכול לצחוק, ואני צחקתי איתו וניסיתי גם לזכור. כמה אושר יש ברגעים האלה ואיך אי אפשר לנצור אותם, לא משנה מה עושים, וכמה חזק מנסים להחזיק בזיכרון.

אני שמח שיש לתמי ושמואל את מירי והנכדים. גם בזמנו שמחנו, אבל אולי לא ממש הבנו כמה זה חשוב. זה נראה לי כמו ההבדל בין לקמול לבין צמח שקטעו לו גזע אחד, אז הוא ממשיך לצמוח דרך הגזע השני. סליחה על הדימוי הבנאלי, אבל באמת שככה זה נראה לי מהצד. אני לא יודע מה הייתי עושה במקומם, ונראה לי מפחיד להסכים לרעיון שעוד 16 שנים ערן בטח ילך לצבא. למעשה לפעמים זה נראה לי בלתי נסבל.

מאז שערן נולד, בסרטי פעולה כל פעם שמישהו מת, יש קוונץ' בלב כי אחר כך יש משפחה שלמה שהאדם הזה יחסר לה, גם אם זה רק סרט. קשה הרבה יותר לעבור לסדר היום על ידיעות בנאליות שיש בעיתון על כך שילד זה או אחר מת במקום זה וזה.

תמיד היה לי בעיה להתחבר לרגשות של אחרים. אצל חלק מהאנשים ובחלק מהפעמים זה ברור כאילו אני הייתי הם והם אני, אבל לרוב זה כמו לנשק דרך צעיף ועוד יותר פעמים זה לנסות למשש דרך מעיל. אין סיכוי שאני אוכל להבין מה עבר ועובר על תמי ושמואל, רק שהיום אני מבין מעט יותר כמה כוחות נפשיים בטח היו ויש להם.

ח. יותר מהאזכרות, המצבות והצפירות. יותר מזרי הפרחים והשירים שנכתבו לזכר אנשים שנפלו בשנה בה נולדנו. ובוודאי שיותר מנאומיהם החלולים של הגנרלים והפוליטיקאים.

יותר מהכול אני מוצא את עצמי חושב עליך, על החיוך שלך, דווקא בזמן שמחות. בחתונות, בעוד יום הולדת שמזקין אותנו בעוד שנה. עוד שנה שלא זכית לחיות. כן דווקא משהו בשמחה מקרב אותי לזכר שלך ולשאלות שלעולם יישארו ללא תשובה – לאן היית נוסע אחרי הצבא? מה היית לומד? איפה היית עובד? עם מי היית מתחתן?

ובין השמחות, השיטה פורחת שוב. ואנחנו הולכים בדרכי החיים, קצת ביחד ויותר לבד. ואותי גלגלו החיים לאי של ניטרליות ואלפים, בו ניתן לפגוש את יוצאיה ותושביה של לבנון שסועת הקרבות, מהצד השני של כוס בירה או שולחן ישיבות ולא של כוונת. קשה למצוא בלבנונים ההם, עם כל הפרנקופיליות שלהם קשר לאויב בו נשלחת להילחם, עוד יותר קשה להבין על מה בדיוק אנחנו לא מסכימים. וכן אני יודע שיש אנשים אחרים (מאד) בלבנון, ולא אני עדיין מתקשה למצוא הגיון או תכלית. ישבתי עם כמה מהם בבר טרנדי בלונדון, יומיים לפני ששוב נשלחו חיילים בני גילך לגבעות המקוללות האלו. חשבתי שהיית אוהב את המקום, אולי גם את החברה.

קולגה שלי אמרה לי פעם שלא צריך להיות דתי כדי להאמין שבאדם יש יותר ממרכיבי גוף פיזיים. יש בו נשמה או נפש. ובהנחה שחוק שימור החומר תופס לגבי זה, והרי הוא תופס לגבי כל דבר אחר, אז הנשמה לא יכולה סתם להיעלם שמישהו נלקח מאיתנו. לאנשים מאמינים ברור לאן הולכת הנשמה, לי יש ראייה אחרת.

אני מרגיש שהנשמה שלך התנפצה להרבה רסיסים באותו יום מר ונמהר, וכל מי שהכיר אותך ונגע בחייך קבל חלק וישא אותו לכל ימי חייו. אני יודע שמישהו ממך תמיד יהיה איתי.

אסף

ניבי, עידן ואפיק,

כשתמי (זאת מהחבר'ה שלנו; לא סבתא שלכם) באה אלינו לפני מספר חודשים עם הרעיון להתיישב ולכתוב על חי, הדוד שלכם והחבר שלנו, היא דיברה בעיקר על שלושתכם ועל עד כמה מגיע לכם שנחלוק עמכם את הזיכרונות שלנו ממנו; זיכרונות, שנטמנו בחמש עשרה השנים האחרונות עמוק בתוך הלב והראש של כל אחד מאתנו. עוד באותו יום בו תמי דברה אתנו, נזכרתי, איך במהלך השבעה סבתא שלכם ספרה לנו שמירי נמצאת בהריון וששתיהן עוד הספיקו לספר זאת לחי, לפני שעלה ללבנו בפעם האחרונה. הן בטח השביעו אותו שעוד לא יספר לאף אחד, כי את העובדה שהוא הולך להיות דוד הוא לא סיפר לנו ביציאות שלו אתנו במהלך הרגילה האחרונה, אבל אין לי ספק, שבאותו שבוע, בסוף הרגילה, הדוד שלכם חזר לצבא מאושר מכאן ועד הודעה חדשה מהמחשבה שהוא הולך להיות דוד. איך אני יודע? כי יחד עם עוד כמה מהחברים הייתי בחתונה של ההורים שלכם – באנו מהצד של האח של הכלה. חי היה מאושר כאילו זאת הייתה החתונה שלו. אנחנו היינו עדיין בשלב, שבו הריקודים לא נראו לנו דבר כל כך מושך, אבל חי לא ויתר, עד שכל אחד מאתנו קם מהשולחן והצטרף למעגל שרקד את "כיצד מרקדין לפני הכלה" (על פי הבקשה המפורשת של האמא של הכלה, כפי שהכריז הדיג'י). כשתגיעו לגיל שבו החבר'ה מתחילים להתחתן, תראו שלתת לאח הצעיר שלכם להזמין קבוצה של חברים שלו לחתונה שלך – זה לא דבר כל כך נפוץ. במקרה של אמא שלכם והדוד שלכם זאת הייתה רק עוד דוגמה לקשר ולחברות בין אחים שלא רואים בכל משפחה. בכלל, הדוד שלכם היה, איך לומר, ילד טוב של אמא (וגם של אבא). כבר אז, לפני לא מעט שנים, היה לסבתא שלכם הכישרון לעשות כל מיני תנועות לא מוצלחות, ולהסתבך עם שברים. העובדה שאחרי קרוב לעשרים שנים אני זוכר שסבתא שלכם סדקה או שברה את כף הרגל, רק מעידה עד כמה חי דאג לה ודיבר על כך. הסבא והסבתא שלכם עדיין גרו אז ברחוב

קהילת אודסה, בבית עם מדרגות פנימיות. במעומעם אני זוכר שיחות עם חי על התוכניות לסוף השבוע, שבהן הוא אומר שהוא רוצה להישאר בבית כדי לעזור לאמא שלו לעלות ולרדת מחדר השינה לסלון. זיכרון אחר מהבית בקהילת אודסה הוא יום הולדת 18 שסבא וסבתא שלכם ארגנו לחי בחצר האחורית של הבית. מעבר לעובדה שהיו שם המון חברים שלא הכרנו (עד היום אני לא יודע איך הוא העז שיהיו לו חברים שלא מה"צופים"), הסבא והסבתא שלכם התנהגו ממש כמו "אחד מהחבר'ה". סבא שלכם עשה "על האש" בשביל כולם, וסבתא שלכם, מעבר לאוכל ולכיבוד שיצא כל הזמן מהמטבח, עמדה ודיברה עם כולם. ממש כמו היום, חמש עשרה שנים לאחר שנפרדנו ממנו, החברים של חי היו מבחינתם החברים שלהם, ולחי זה היה פשוט הדבר הכי טבעי בעולם. כמו בסיפור של החתונה של אמא שלכם זו רק דוגמה אחת קטנה נוספת למקום שהמשפחה שלכם תפסה בלב של חי, מקום שבטח היה מתרחב, כמעט ללא גבול, כדי להכיל את האהבה שלו לשלושתכם. עכשיו, אתם בטח אומרים לעצמכם שהדוד שלכם היה קצת חנון – כזה ילד של אמא ואבא, שמעריך את אחותו הגדולה. אז נכון שאף אחד מאתנו לא בדיוק היה מתבגר פרוץ, וכולנו היינו פחות או יותר, ילדים טובים של שבט הנשיא, אבל האמת היא שחי היה בין הראשונים להבין שהעולם לא מתחיל ולא נגמר בגדרות של השבט ושיש המון דברים שכדאי לראות, לנסות ולחוות – ועדיף עם חיוך גדול והרבה חברים. לדוד שלכם היה שילוב מנצח של רצון לעשות כיף וליהנות מן החיים יחד עם סקרנות, ופה ושם אפילו יצר של הרפתקנות. כשערכנו את קטעי הוידאו שהיו ברשותנו לקראת ערב הזיכרון שערכנו בשבט, בחרנו לפתוח את המצגת עם הקלטה שלו, מחופש לליצן, עושה שטויות לפני הפורימון שארגנו לשכבה הבוגרת; עם חיוך מרוח מאוזן לאוזן, אחרי שהבנות איפרו אותו, מקשקש למצלמה מילים שאף אחד לא מצליח להבין. אם הייתם נותנים לו לבחור באיזו תמונה לפתוח את המצגת

לזכרו, סיכוי טוב שגם הוא היה בוחר, כמונו, בדיוק באותו הקטע. באחת מהפעולות שלנו בכיתה ט' ואולי י', המדריכים שלנו (שכנראה לא היה להם כוח להכין פעולה רצינית), הכניסו אותנו לאולם הקטן שבשבט ושפכו במרכז המעגל המון חתיכות של בדים, חוטים, כפתורים וטושים. במשך כמה שעות טובות ישבנו והכנו שטיח קיר לחדר השכבה שלנו, כאשר כל אחד מאתנו אחראי על ריבוע אחד. כמו כולנו, גם הדוד שלכם גזר, הדביק, צייר ובסוף הציג ריבוע שבמרכזו גיטרה ומעליה המילים: "יש לי ארץ טרופית יפה", מתוך השיר של יהודית רביץ. אם הפרצוף המחיך מהוידאו של פורים הוא בשבילי "התמונה של חי" אז המילים מתוך השיר הזה: "והסיסמא שלי היא דגל של אהבה וקרנבל וכדורגל" יכולות באמת להיות הסיסמא שלו. נכון שבין הדוד שלכם לבין כדורגל, או בכלל כל סוג ספורט אחר, לא היה הרבה קשר (לא כולל כמובן את ההרקדות בצופים) אבל בכל מה שנוגע לקרנבל ולשמחה הוא בטח היה אחד מהמומחים. חי פשוט אהב להיות במקומות שמחים, עם אנשים שמחים ומעניינים, בלי הרבה מילים גדולות ומפוצצות. פוליטיקה מבחינתו (ובמיוחד ויכוחים פוליטיים) – הייתה די בזבז של זמן. אחרי הצבא פגשתי בחור אמריקאי שהכיר אותו במחנה "תל יהודה" בארה"ב, היהלום שבכתר, בין כל מחנות הקיץ אליהם יוצאת משלחת הצופים. כשגילנו ששנינו הכרנו את חי הוא אמר, שמעבר לכל הדברים הנהדרים שאפשר לומר עליו, הוא פשוט היה אדם שמח עם לב ענק. כתבתי לכם שהייתה בו גם סקרנות גדולה כלפי חוויות ואנשים חדשים. יש כאלה ששינויים גדולים הם לא בשבילם. לדוד שלכם, שינויים היו תמיד פתח לעוד חוויות ולעוד מפגשים. אני מניח שבמידה רבה זו הייתה אחת מן הסיבות להחלטה שלו לעבור מהתיכון בו למדנו כולנו, לתיכון חדש, ובו בזמן להישאר חלק מאתנו. זו בוודאי הייתה הסיבה להתלהבות האדירה שלו מן האפשרות לנסוע לפני הצבא לשנה לארצות הברית מטעם תנועת הצופים.

את הידיעה שהתוכנית לא יוצאת אל הפועל, חי קיבל באכזבה ענקית באחד מן הימים של מחנה הקיץ האחרון שלנו בסוף י"ב. כדרכו של חי, מהר מאד האכזבה הזו נזרקה לאחור והפכה לחלק מן העבר, שאין סיבה לתת לו להפריע בעתיד.

בשנים האחרונות, כאשר כל אחד מאתנו בחר מקצוע לחיים, יצא לי לא פעם לחשוב, מה הדוד שלכם היה עושה אחרי הצבא. אני מניח שלא הייתם מוצאים אותו בחברת היי-טק או במשרד עורכי דין. מבלי שאפשר לבדוק את הדברים אני מרשה לעצמי לנחש שהוא היה בוחר בעבודה שיש בה מגע בלתי פוסק עם אנשים. לא הייתי נופל מהכסא אם הוא היה חוזר לצופים להדריך או מתעסק בדרך כזו או אחרת עם חינוך.

את הדברים האחרונים כתבתי לכם, כדי שלא תאמרו: "טוב, הבנו שהוא לא היה חנון, אבל נשמע שכל היום הוא רק חיפש איך לעשות כסף". אז ככה – נכון שתפסנו את העניין לאט לאט, ובמיוחד רק בשנה וחצי מאז סוף י"ב, אבל בסופו של דבר הבנו שבחבר השמח שלנו, זה שממש אין לו כוח לפוליטיקה ולדיונים ב"רומו של העולם", מתחבאים כוח רצון אדיר, עקשנות ומסירות ללא גבול לחברים ולא פחות מכך לערכים שבהם האמין. כמו תמיד הניצנים כבר הופיעו בסיפורים קטנים, כמעט טיפשיים. ערב לפני הנסיעה שלו למשלחת הצופים לארה"ב באתי אליו לתת לו כל מיני צ'ופרים קטנים שנשארו לי מהמשלחת אליה הצטרפתי שנה קודם. סבא שלכם היה באמצע ויכוח עם חי אם לשים לו במזוודה עוד קצת כסף, מעבר למה שאמרו שמותר לקחת, סתם ליתר ביטחון. במסגרת מסע הלחצים, סיפרתי לחי שכולם לוקחים איתם עוד קצת כסף ושזה ממש לא סיפור כזה גדול, ושיפסיק כבר להתעקש על שטויות. אבל כמו שאתם בטח כבר מתארים לעצמכם, עם הדוד שלכם לא היה טעם להתווכח. הוא אחד מכולם, ואם לכולם אמרו להביא סכום מסוים של כסף – הוא לא יביא יותר. את סוף הסיפור אני לא זוכר. אני מניח שסבא שלכם דאג לשים במזוודה את הכסף מבלי שהבן העקשן שלו ירגיש, אבל מבחינתי, הסיפור הזה הוא רק דוגמה קטנה לאותו כוח פנימי שדחף את חי, בסופו של דבר, למסלול השירות הקשה שבו בחר. בבוקר הגיוס, ליוונו את חי לבקו"ם. כמו בכל גיוס של מישהו מהחבר'ה הבאנו שוקו

ולחמניות. שם בבקו"ם חי אמר לנו שהוא מתכוון להתגייס לקרבי. כעבור מספר ימים, כשהוא עדין בבקו"ם, הוא יצא הביתה לשישי-שבת. אחרי הצהרים נפגשנו בשבט, כמו בכל יום שישי מאז סוף התיכון. חי שאל אותי אם אני יודע משהו על השירות בנח"ל במסלול של הגיוס הרגיל, זה שלא קשור לגרעיני ההתיישבות. אמרתי לו שעד כמה שאני יודע, מדובר במסלול קרבי רגיל, שלא קשור בדרך כזו או אחרת לתנועות הנוער. בתגובה אמר חי, שעדיין נראה לו שבנח"ל הוא יפגוש חבר'ה ממש טובים ושמבחינתו יש בזה המשך כל שהוא לשנים בצופים. ביום ראשון, כשהוא חוזר לבקו"ם, כך אמר, הוא מתכוון לומר לקצין המיון שהוא מעוניין לשרת בחטיבה.

כבר סיפרתי לכם, שהדוד שלכם לא היה מלך הכושר הגופני. האמת היא שהוא גם לא טרח להכין את עצמו לשירות קרבי מי יודע מה, הוא לא דבר על העניין ועל פניו הוא גם לא היה עסוק בזה, לפחות עד כמה שאנחנו ידענו. זאת בדיוק הסיבה, שמבחינתי ההחלטה שלו על קרבי, הייתה די מפתיעה.

אני בחרתי לצאת לשנת שירות ולדחות את הגיוס בשנה, וכך מצאתי את עצמי כל שבוע נוסע לחורים שונים ומשונים ברחבי הארץ לצפות בטקסי סיום של קורסים וטירונות וסתם לבקר את החברים. גם אל חי הגענו, למחנה שמונים, לנבי מוסא שבמדבר יהודה ולבית ליד, לאחר שהפלוגה שלו רותקה ל-21 ימים. הביקורים האלה אף פעם לא הותירו ספק, שהטירונות והמסלול רחוקים מלהיות בעבורו עניין פשוט וקל, מה שרק הגביר את ההערכה כלפיו וכלפי הבחירה שלו. לטקס סיום הטירונות במחנה שמונים, הגענו מצוידים בבלונים ובקופסא מלאה בדברים ירוקים – כצבע הנח"ל: חבילת טורטית של עלית, קופסת קלקר עם גלידת פיסטוק, מסטיקים עגולים ירוקים – הכל ירוק, בשביל הנח"לאווי החי"רניק היחיד שיצא משכבת עמרי. הגענו בדיוק בזמן בשביל לשמוע שהליצן מהפורימון, זה שהקפיצה הכי גבוהה שלו לגובה הייתה כשהוא רקד "הורה ממטרה", סיים בתור חניך מצטיין. יותר מחמש עשרה שנים עברו מאז. בדיעבד, בשנות התיכון, אני בטוח שהיו לא מעט רגעים שבהם הוא היה שמח לצאת קצת מהמסגרת שלנו – הוא הרי תמיד היה אדם של אנשים

וחוויות – אבל נראה לי שדווקא במהלך השירות הצבאי, הקשר בין כולנו רק התחזק. אני מאמין כי כשהדוד שלכם עלה ללבנון הוא ידע שמאחור יש לו קבוצת חברים שאוהבת אותו ודואגת לו; כזו שנפגשים איתה כשחוזרים הביתה וכזו ששולחת חבילות לכתובת של הדודה מהאגודה למען החייל במטולה. בדבר אחד אני לא בטוח – האם הוא ידע עד כמה אנחנו גאים בו ומעריכים אותו על הדרך שבחר בה. אם הייתי יכול לפגוש אותו רק לרגע קצרצר אחד נוסף, כזה שמספיק בקושי לכמה מילים, הייתי אומר לו שאני גאה בו וגאה בזכות להיות חבר שלו.

ניבי, עידן ואפיק –

מצד אחד אני כמעט מפחד לכתוב לכם שהפסדתם דוד משגע, כזה שאפשר רק לחלום עליו ועל הכיף שאפשר היה לעשות אתו. מצד שני אני יודע שאת האמירה הזו אנחנו חייבים לו ולכם. מבלי שאני יכול להסביר לעצמי או לכם אני מאמין בכך, שבדרך כזו או אחרת, הוא שומר עליכם, ושכל אחד מכם נטוע חלק ממנו, שיגדל ויתפתח יחד אתכם במרוצת השנים. קצת פחות מתשעה חודשים אחרי אותה שבת מקוללת, הגענו כולנו לברית של ניבי. מאז, מרחוק, הכל תודות ללב הענק והפתוח של סבא וסבתא שלכם, אנחנו רואים אתכם גדלים לאט לאט, מקדימים במעט את הילדים שלנו. תדעו לכם, שלמרות המרחק של הגיל ושל נסיבות החיים, אנחנו, החבר'ה של הדוד שלכם, נמצאים שם בשבילכם, כמו שאנחנו מקווים שהיינו שם בשבילו – כמו שהוא היה שם בשבילנו.

מה הן המילים אם לא שתיקה
תמיד נוסעים איתן לארץ רחוקה.
מגדל נופל, הגשר הוא חבר.
לעוד גשרים – אותם אתה עובר לשווא.

מה הם הגשרים אם לא עכשיו?
עכשיו ועוד עכשיו
הוא זמן, הולך ושב
על עקבותיו.

מהו הסיפור בילקוטך?
מעט מחר, מעט היום, וילדותך.
אני מביט, עפר ויהלום,
זה מתפורר, וזה מבריק פתאום באור.

מה הן המילים – אם לא לזכור
אתמול ועוד אתמול, הזמן שיעבור איתך,
תמיד הולכת לפניך שתיקתך.

(שלמה ארצי)

אז מה לכתוב והזיכרון בוגד בי?

ה אם הוא באמת בוגד,
או שאין לי הרבה חוויות משותפות עם חי??
נראה לי שצעדנו רוב הזמן אחד ליד השני, ללא הצטלבות.
כל אחד ועניינו הוא..
למרות שהיינו יחד כשהדרכנו כתות ו' כשהיינו בכתה י'
למרות שהיינו יחד בצוות ח' כשהיינו בכתה י"א..
הזיכרונות לא עולים..

הסתכלתי בתמונות מהעבר,
היינו אנשים אחרים, ילדים,
השתנינו,
גלעד היה מאד רזה ואמרנו לו שהוא צריך לאכול,
הלה שרפה את עצמה בשמש בים ואמרנו לה שהיא צריכה למרוח קרם שיזוף,
התחפשנו בפורים כל הצוות ביחד,
בנינו מגדלים מסנאדות,
התעסקנו בערכים ובשאלות הוות גורל כמו בפעולה
(שעברנו כחניכים והעברנו כמדריכים) "אופי או יופי".
היינו, לפחות על פי התחושה שלי, עטופים בבועה, עסוקים בשלנו.
גם בצבא, המשכנו לשמור על קשר, שמרנו בזהירות על גבולות הבועה,
מתורגלים בקיום כל הטקסים הפנימיים שלנו, נפגשים ביום שישי אחה"צ בצופים,
יוצאים בערב רק עם אנשים מהשכבה או עם כאלה שקיבלו אישור מיוחד להפוך לחלק..

גם ביום שחי נהרג, המשכנו לפעול כקבוצה מתורגלת ומאורגנת,
הודעות עברו מהר בטלפון, התאספנו במהירות באחד הבתים,

מי שהיה לו קשרים בנח"ל בירר פרטים מעודכנים ממה שקרה באמת, התחלנו להעלות זיכרונות, ולעשות עבור חי/ עבורנו את רשימת ההספקים, האם הספיק לדעת שמירי בהריון או לא? האם החברה שהייתה לו אז הייתה רצינית או לא? והתחלנו לגלות דברים קטנים שרק חלקנו ידענו על חי, לדוגמא שחי שהתחיל לעשן בצבא סיגריות (שזה ייהרג ובל יעבור על פי שבועת הצופים..).

ומאז התחיל הקשר עם שמואל ותמי, ומירי ועמנואל. עבורי, עבור ילדה בת 19, לא ניתן היה להבין את גודל האובדן שלהם, אפשר היה להבין בראש, לנחם, לבוא לבקר אחת לכמה שבתות, להיות נוכחת בכל יום זיכרון ובכל שנה למותו של חי. לראות איך הזמן עובר כשלמירי ועמנואל נולדים ילדים והם גדלים, ואנחנו נסענו כבר לטיול הגדול אחרי הצבא, וחזרנו, ולמדנו באוניברסיטה וסיימנו, והתחתנו והולדנו ילדים, וכל הזמן חי נשאר בן 19. זה מאד בלט בהתחלה, כשהחיים שלנו ממשיכים ושלו נעצרו... היום הקשר עם תמי ושמואל נמשך יותר זמן מהקשר שהיה לי עם חי (הכרתי אותו רק בכתה ח' או ט').

תמי ושמואל,
אני רואה איך הצלחתם להמשיך לחיות,
כשצער מלווה את השמחות,
המשכיות מלווה את המוות.
הפכתם לחלק מחיי,
אמנם אני מגיעה לבקר רק פעמיים בשנה,
אבל בליבי יש לכם מקום גדול.

שלכם,
ליאת פלד (גזית).

חי מת לפני 15 שנים

חי,

זה קרה לפני כמעט חצי מהחיים שלנו, ועדיין אתה ודמותך חלק בלתי נפרד מאתנו, ממני. גם שאנחנו חושבים על זה במודע וגם כאשר אנחנו עסוקים בדברים אחרים לגמרי החיים שלך והמוות שלך הפכו להיות חלק מהחיים שלנו.

ואני חושבת עד כמה חלק מה'ביחד' שהיה לנו נשאר כפי שהוא, קפוא כמו תמונה מבלי שיקבל קצת קמטים או שיערות שיבה, כמו מה שנשאר חי ומתבגר. אבל חלק אחר ממי שאנחנו ומהתפיסה שלי אותך ואת ה'ביחד' שלנו כן התבגר והשתנה. היום יש פרספקטיבה שלא הייתה אז, כך לפחות אני מרגישה היום לגבי החיים שהיו ונסתיימו.

בגיל 19 מה שהניע אותנו זה סיפוקים מידיים, ריגושים, מה שנחשב, מה שמסעיר, מה שנראה לנו כמשמעותי לחברה סביבנו, מה שיש בו נתינה גדולה יותר... מה שאין בגיל 19 זו מחשבה על כך שאם אנחנו מסתכנים אז יכול לקרות אסון. אני עצמי הייתי בסיטואציות כל כך מסוכנות בשטחים ובלבנון באותן שנים, בלי באמת לחשוב

שאולי יקרה משהו, ושאם יש פקודות ללבוש שכפ"ץ וקסדה זה כי חיי בסכנה וכדאי להישמע להן.

וככה חיינו, בתוך "High" מלא בתמימות ובשמחת חיים.
 בגיל 34, אחרי 15 שנים, אני רואה את הדברים בפרספקטיבה אחרת,
 שכנראה לא יכלה להיות לי, או לך, אז.
 אני חושבת על כך שהחיים כל כך יפים ויקרים
 בשנים האלה היו עוד הרבה טיולים וחוויות, מפגשים, מסיבות, אהבות ואכזבות
 לימודים ואתגרים מקצועיים, הצלחות וסיפוקים ולפעמים גם פחדים
 עשינו בחירות לגבי איך החיים יראו
 היו חתונות, שמלות כלה ושבירת כוסות
 היו הריונות ולידות
 היה חיבוק ראשון עם הבת שלי נגה
 ויש כל הזמן תוכניות להמשך, שכל זה רק ימשך...
 ולחשוב שהחיים שלך היו כל כך קצרים והחמצת את זה
 זה שובר לי את הלב.....
 כי אין דבר יותר עצוב מפרידה מחיים שיש בהם כל כך הרבה.
 ככה אני חושבת היום,
 אני חושבת על אירוע טרגי שברגע לקח לך את הדבר הכי חשוב שיש
 וזה מתסכל, וזה עצוב, וזה מקומם ומפחיד
 הלוואי והדברים היו קורים אחרת....
 אוהבת אותך לעולמים

ח י בא לשכונה וגר ליד. כיתה ב' או ג'. לא זוכר.

חלון מול חלון.

התחברנו מהר מאוד.

אני נזכר בכמה דברים מפעם, שהיינו ביסודי, יותר מ20 שנה אחורה.

יום אחד הוא פשוט הציע לי לבוא איתו לרכב על סוסים. ככה סתם. באמצע החיים. זה היה נראה לי הזוי. לרכב על סוסים ככה סתם ביום שישי? בשביל הכיף, נטו?! בשבילי זה היה מדהים. אחר.

פעם אחרת שנדהמתי מחי, הייתה שהייתי אצלו לפני שיצאנו מהבית (עדיין בבית ספר יסודי), וחי שם בושם בנונשלנט. הייתי הלם. בן שם בושם כדי להריח טוב?! פשוט ככה? הנסיעה שלו לארצות הברית. מאיפה האומץ? לעזוב הכל ולנסוע לארץ אחרת? אני לא הייתי מעז.

לעבור בית ספר. שוב אותו סיפור. דברים שלא עלו על דעתי, או עלו ופחדתי מהם, חי פשוט עשה אותם.

חי עשה דברים שלי לא היה אומץ לעשות. פשוט ככה. כמעט כל דבר לא היינו עושים באותה הדרך.

אז אולי לא הבנתי את זה ככה, אבל היום אני יודע את זה.

חי היה מאוד שונה ממני. לפעמים מצחיק. לפעמים מעצבן. לפעמים איש שיחה מדהים. בשורה התחתונה – הייתי מאוד מאוד רוצה להכיר אותו היום.

ואם אני זוכר את זה יותר מעשרים שנה, אז אני כבר אזכור את זה לכל החיים.

כששמעתי מה קרה לך, התפרקתי כמו שמעולם לא התפרקתי.

שלך

אורי כהן-מינץ

מ חפשת בזיכרונות
מפשפשת במגרות נידחות
מה לכתוב מה לכתוב
חי איננו
ואני כאן
מסך ריק ולאן הולכים מכאן

מה לעשות מה לעשות

אז
חיפשתי על חי בגוגל
הזנתי את שמו בתיבה הרבועה
הקלדתי והסתכלתי
הדף הכל כך מוכר הפך לזר
פתאום כל פרט קיבל משמעות אחרת, שונה
מתחת לתיבת החיפוש, הכתובת "יותר מזל
משכל" פזלה אליי אירונית צינית
הסתכלתי שוב
פוחדת ללחוץ על ה Enter
מה ייצא ואם לא כתוב כלום
(תנסו את זה בבית)

דף הבית של גוגל הוא כלי עבודה יומיומי
 בשבילי, בעצם אפילו יותר מזה
 לראות, לחשוב על חי בהקשר הזה היה מפחיד
 ומרענן בו זמנית
 מזמן לא חשבתי על חי משהו חדש
 מזמן לא פגשתי את חי
 לחצתי על ה Enter
 יצאו כמה דברים מעניינים דווקא
 דף של משרד הביטחון, כמה מילים על הבית,
 בית הספר, התנועה ואז פתאום קישור
 לתמונה
 אתם מכירים את התמונה הזאת טוב מאוד
 לראות אותה במחשב זה אחרת
 לגמרי
 אני הכי לא בנאדם של מחשבים אבל דווקא
 המסכים האלה, עם הסמן הזה המרצד בקצב
 הבהירו לי כמה הכל השתנה
 חי שייך אצלי לכתב יד (אבל יפה כזה) לנייר
 (חלק שורות או משבצות) ולעט (פילוט שחור
 שעושה לך כתם כזה באצבע)
 חי שייך למקום אחר, מקום מפעם
 "מה שהיינו פעם מזמן"
 ילדות נשכחת? לא יודעת
 חלק זוכרים חלק שכחנו חלק היה עדיף שלא
 היה קורה בכלל
 לאף אחד אף פעם
 אבל קרה
 הלכתי בפארק הירקון מוקדם בבוקר, פתאום
 ראיתי את וייצמן, עצרתי אותו אמרתי שלום,
 "מאיזה שכבה את?" הוא שאל אותי
 בלי לחשוב עניתי
 "מהשכבה של חי"
 (לא עמרי)
 אין פה שום משפט סיום מפוצץ – ככה זה
 בחיים

שוב

שוב צריך לדעת איך למחות את הדמעות
 ושוב צריך לדעת ללכת הלאה
 שוב הכאבים ושוב החלומות
 ושוב שתיקה גדולה למעלה

שוב צריך לדעת לחפש את התשובות
 כדי לדעת איך ולמה
 שוב הבילבולים ושוב המלחמות
 ושוב שתיקה גדולה למעלה

לא רוצה להיות עצוב
 ולא יכול להיות שמח
 כבר לא יודע מה חשוב
 לא רוצה להתווכח

שוב האין אונים ושוב התהיות
 ושוב השאלה עד כמה
 שוב הטילטולים ושוב השגעונות
 ושוב שתיקה גדולה למעלה

לא רוצה להיות עצוב
 ולא יכול להיות שמח
 כבר לא בטוח מה חשוב
 לא רוצה להתווכח

(אריק איינשטיין)

שכבת עמרי, שבט הנשיא, 2008